

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIĞININ AÇIKLANMASINDA AKTİF YURTTAŞLIK ÖZ-YETERLİK ALGISI VE ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN ROLÜ

Bekir GÜZEL*

Fatih CAMADAN**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının açıklanmasında aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı ve çeşitli demografik değişkenlerin rolünün incelenmesidir. Nicel araştırma yaklaşımına dayalı olarak tasarlanan bu araştırmanın modeli ilişkisel taramadır. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde ve yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemi ise bu üniversitenin farklı fakültelerinde ve yüksekokullarında öğrenim gören 720'si (%70,9) kadın ve 296'sı (%29,1) erkek toplam 1016 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma sonucunda katılımcıların aile içi şiddet farkındalığı puanlarının ortanca değerinin altında, aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı puanlarının ise ortanca değerinin üstünde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre erkeklerin kadınlara; birinci sınıftakilerin ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıftakilere; kırsal alanlarda yaşayanların (kasaba/köy) kentsel alanlarda (ilçe, il ve büyükşehir) yaşayanlara; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet edenlerin Marmara Bölgesi'nde ikamet edenlere; ailesinin ekonomik durumu düşük düzeyde olanların yüksek düzeyde olanlara oranla aile içi şiddet farkındalığının daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı ile düşük düzeyde, olumlu yönde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu; ancak Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinde yer alan alt boyutların (Siyasi Okuryazarlık, Katılım, Protesto ve Sorumluluk) aile içi şiddet farkındalığının ancak %1'ini açıklayabildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Aile İçi Şiddet Farkındalığı, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı.

THE ROLE OF ACTIVE CITIZENSHIP SELF-EFFICACY AND VARIOUS DEMOGRAPHIC VARIABLES IN EXPLAINING UNIVERSITY STUDENTS' AWARENESS OF DOMESTIC VIOLENCE

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the role of active citizenship self-efficacy perception and various demographic variables in explaining the awareness of domestic violence among university students. This research was designed as a quantitative study in which relational survey method was used. The universe of the research consisted of students studying at different faculties and colleges of Recep Tayyip Erdoğan University in 2020-2021 academic year. The sample of the study consisted of a total of 1016 students. Of the participant students 720 (70.9%) were female and 296 were (29.1%) male. The results of the analyses showed that while the participants' domestic violence awareness scores were below the median value, their active citizenship self-efficacy perception scores were above the median value. Based on the results, higher level of awareness of domestic violence was found in comparison with male participants to females; freshmen students to the second, third and fourth grades; those living in rural areas (town/village) to those living in urban areas; those residing in the Southeastern Anatolia region to those residing in the Marmara region; and those with a low level of parental economic status than those with a higher level. As a result of the research, it was revealed that the university students' awareness of domestic violence had a low level, positive and significant relationship with their active citizenship self-efficacy perception; however, the sub-dimensions (Political Literacy, Participation, Protest and Responsibility) in the Active Citizenship Self-Efficacy Scale could only explain 1% of the awareness of domestic violence.

Keywords: University Students, Awareness of Domestic Violence, Perception of Active Citizenship Self-Efficacy.

* Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-mail: bekir.guzel@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0795-0768.

** Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, E-mail: fatih.camadan@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1516-4350.

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

Atf: GÜZEL, B., CAMADAN, F. (2021). “Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü”, İMGELEM, 5 (9): 479-505.

Citation: GÜZEL, B., CAMADAN, F. (2021). “The Role of Active Citizenship Self-Efficacy and Various Demographic Variables in Explaining University Students' Awareness of Domestic Violence”, İMGELEM, 5 (9): 479-505.

Başvuru / Received: 19 Eylül / September 2021.

Kabul / Accepted: 8 Kasım / November 2021.

Araştırma Makalesi / Research Article.

EXTENDED ABSTRACT

Domestic violence is used to describe all kinds of violence perpetrated by a spouse or ex-spouse, lover or family member, regardless of gender (Antonis 2020; Çelik and Onat Kocabıyık 2018; Hengartner 2018; Hisli Şahin and Yeniçeri 2015; Maitland et al. 2017). When the definitions of active citizenship are examined, it is seen that the social, cultural, economic, political and environmental responsibility, participation and dedication of individuals living within the borders of a country are emphasized (Doğanay 2012; Hoskins and Mascherini 2009; Kennedy 2007; Peterson and Knowles 2009; Yazıcı et al. 2017).

To the researchers' best knowledge, there is no study in the literature that directly examines the relationship between individuals' awareness of domestic violence and their perceptions of active citizenship self-efficacy. However, there are various studies that focused on individuals' perceptions of citizenship, active citizenship levels, self-efficacy and awareness of domestic violence separately or in relation to different variables (Alan et al. 2016; Barati et al. 2013; Ernst et al. 2000; Finnbogadóttir and Dykes 2012; Ohmer 2007; Vecchione and Caprara 2009; Weber et al. 2004). The right of individuals to vote and be elected in Turkey starts with the age of 18, and individuals can marry without being subject to the consent of another person from the age of 18. Considering that the age of starting university education in Turkey is approximately the same age; it was thought that university students' perceptions of active citizenship self-efficacy and awareness of domestic violence was a subject worth examining. In the light of these explanations, this research study aimed to examine the role of active citizenship self-efficacy perception and various demographic variables in explaining the awareness of domestic violence among university students.

This research was designed as a quantitative study in which relational survey method was used. The universe of the research consisted of students studying at different faculties and colleges of Recep Tayyip Erdoğan University in the 2020-2021 academic year. The sample of the study consisted of a total of 1016 students; 720 (70.9%) were female and 296 were (29.1%)

male, studying at different faculties and colleges of this university. In the research, Domestic Violence Awareness Scale, Active Citizenship Self-Efficacy Perception Scale and Personal Information Form were used as data collection tools. In order to apply the forms, they were transferred to “Google Form” and delivered to university students online. In the analysis of the data; t test, ANOVA, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H test and multiple regression analysis were employed to find minimum, maximum, arithmetic mean, standard deviation, skewness and kurtosis values.

As a result of the research, it was seen that the participants’ domestic violence awareness scores were below the median value, and the active citizenship self-efficacy perception scores were above the median value. In addition, it was found that the awareness of domestic violence among the male participants was higher than the females. It was concluded that the first-grade participants' awareness of domestic violence was higher than those in the second, third and fourth grades. When the university students’ domestic violence awareness was examined in terms of the place of residence, it was revealed that the participants living in rural areas such as towns / villages had a higher level of awareness of domestic violence than those living in urban areas (district, province and metropolitan). Moreover, when the domestic violence awareness of university students was examined in terms of the geographical regions they resided, the domestic violence awareness scores of the participants residing in the Southeastern Anatolia Region were found to be higher than those residing in the Marmara Region. It was found that the awareness of domestic violence among the university students did not differ significantly according to their parental education levels. In the study, it was concluded that the family violence awareness of the participants with a low level of parental economic status was higher than those with a high levels of parental economic status. Additionally, it was determined that the awareness of domestic violence of university students did not show a significant difference according to whether they were exposed to or witnessed violence before.

Based on the results, it was found that university students' awareness of domestic violence has a low level, positive and significant relationship with their active citizenship self-efficacy perception; however, it was determined that the sub-dimensions (Political Literacy, Participation, Protest and Responsibility) in the Active Citizenship Self-Efficacy Scale could only explain 1% of the awareness of domestic violence. It is an expected result that the perception of active citizenship self-efficacy is positively related to the awareness of domestic violence. The reason might be that individuals' perception of themselves as competent in terms of social, cultural, economic, political and environmental responsibility, participation and

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

commitment and their awareness of perception, meaning, definition and disclosure of domestic violence are thought to be related. In this context, it can be stated that the perception of active citizenship self-efficacy and awareness of domestic violence are similarly related to individuals being sensitive and taking action on social issues. However, it is understood that the active citizenship self-efficacy perceptions of the participants do not have a sufficient level to explain their awareness of domestic violence. Considering that the participants' active citizenship self-efficacy perceptions were found to be above the median value in the study, it could be inferred that the participants handled the individual (micro) and parental (mezzo) dimensions differently from the political/environmental/social (macro) dimensions. It can be said that the participants were more sensitive/participatory/understanding on macro issues (political participation and responsibility, sensitivity to environmental issues, involvement in civil society activities, etc.) than micro and mezzo issues (parents' communication with their children, problems in the family, etc.). For instance, in the Active Citizenship Self-Efficacy Perception Scale, for the item “*I can contribute to the solution of social problems in my environment or in the society I live in.*” one participant replied as “Mostly” or “Totally”. Despite this, the same participant responded as “*Partly Agree*” or “*I agree*” for the item “*It is not appropriate for someone outside the family to intervene in domestic violence.*” Furthermore, in the Active Citizenship Self-Efficacy Perception Scale the item, “*I can contribute to the solution of social problems in my environment or in the society I live in.*”, a participant replied as “Mostly” or “Totally”. Despite this, the same participant responded as “*Partly Agree*” or “*I agree*” for the following item; “*It is not appropriate for someone outside the family to intervene in domestic violence.*” It can be stated that the results of this research have a unique/authentic value in Turkey and contribute to the emergence of different findings on the awareness of domestic violence, especially among university students.

GİRİŞ

Aile içi şiddet fiziksel, psikolojik, sosyolojik, ekonomik boyutları olan ve binlerce yıldır süregelen bir olgudur. Bugünün hiyerarşik toplumsal yapısı içinde aile içi şiddet, her ne kadar tüm şiddet türlerinde olduğu gibi, fiziksel boyuta indirgenmeye çalışılsa da bireyin üzerinde yıkıcı etkileri olabilen çok boyutlu ve küresel bir toplumsal sorundur (Stover 2005; İbiloğlu 2012; Sherman 2018; Zara Page ve İnce 2008). Aile içi şiddeti anlamak için öncelikle şiddetin nasıl tanımlandığına bakmak önemlidir. Dünya Sağlık Örgütü (2002) şiddeti “*fiziksel gücün kasıtlı olarak kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel veya psikolojik*

zararla sonuçlanma ihtimalini artırmasına, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak biçimde tehdit edici şekilde ya da gerçekten kullanılması” olarak tanımlamaktadır. Aile içi şiddet ise herhangi bir cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin eşi ya da eski eşi, sevgilisi veya aile üyesi olan kişi ya da kişiler tarafından uygulanan her türlü şiddeti tanımlamak için kullanılmaktadır (Antonis 2020; Çelik ve Onat Kocabıyık 2018; Hengartner 2018; Hisli Şahin ve Yeniçeri 2015; Maitland vd. 2017). Bu çalışmada aile içi şiddet farkındalığı kavramı bireylerin aile içi şiddete maruz kalma ya da tanık olma durumu ile ilişkili olarak ele alınmaktadır. Nitekim uygulanan şiddetin ya da şiddet deneyiminin algılanması, anlamlandırılması, tanımlanması ve ifşa edilmesi öncelikle şiddete ve aile içi şiddete karşı bir farkındalık gerektirmektedir.

Yurttaşlık kavramının ilk kullanılmaya başlandığı dönem milattan öncesine kadar uzanmaktadır. Özellikle Antik Yunan döneminden kalan yazılı metinlerde (Aristoteles 2014; Platon 2020) şehir devletlerinde yaşayan insanların tanımlanması için yurttaşlık kavramı kullanılmıştır. Ancak bu kavramın Antik dönemdeki kapsamı, bugünkünden farklı olarak sadece özgür olan erkekleri içermektedir. 21. yüzyılda yurttaş kavramı hem kapsam/anlam hem de tür olarak farklı şekillerde kullanılmaktadır. Bugünün ulus-devletleri kadın-erkek, yaşlı-genç, engelli ve engelsiz ayrımı gözetmeksizin kendi ülke sınırları içinde doğmuş (jus soli), bir soy bağına (jus sanguini) ve bir dine mensup olan (jus religio) bireyleri tanımlamak için yurttaşlık kavramını kullanmaktadır (Öztürk ve Özsel 2020). Öte yandan değişen küresel ve toplumsal yapıda bu kavramın sivil yurttaşlık, aktif yurttaşlık, sosyal yurttaşlık, dijital yurttaşlık, ulus aşırı (transnational) yurttaşlık, global (küyerel) yurttaşlık ve biyometrik yurttaşlık gibi farklı şekillerde kullanıldığı görülmektedir.

Bugüne kadar yurttaşlığın kavramsal, anlamsal ve pratiksel dönüşümü ile ilgili farklı çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda en kapsamlı ve kabul gören çalışma Marshall ve Bottomore tarafından yazılmış “*Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar*” (2005) adlı kitap olmuştur. Onlara göre yurttaşlık medeni, siyasal ve sosyal hakları içinde barındıran üst bir kavramdır. Ancak yurttaşın bu haklara sahip olabilmesi için her şeyden önce bu hakların ne anlama geldiğini ve pratikte nasıl gerçekleştiğini bilmesi beklenmektedir (Marshall ve Bottomore 2005). Aslında evrensel insan hakları açısından ele aldığımızda bir yurttaşın devlet tarafından sunulan temel haklara erişiminde herhangi bir şart yoktur. Fakat değişen kamusal ve toplumsal yapı içinde hakların genellikle sorumluluk kavramı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu durum son yıllarda aktif yurttaşlık kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur denebilir.

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

Aktif yurttaşlık ile ilgili olarak farklı tanımlar yapılmaktadır. Bir çalışmada bireylerin insan hakları, demokrasi ve karşılıklı saygı gibi temel değerler etrafında karakterize edilen sivil topluma ve siyasi yaşama katılımı (Hoskins ve Mascherini 2009) olarak tanımlanan aktif yurttaşlık; bir başka çalışmada bilinçli faaliyetlerde bulunarak siyasi açıdan etkili olma durumu (Etzioni 1968: 11) olarak ifade edilmektedir. Aktif yurttaşlık ile ilgili farklı tanımlar incelendiğinde bir ülke sınırları içinde yaşayan bireylerin toplumsal, kültürel, ekonomik, siyasal ve çevresel sorumluluğuna, katılımına ve adanmışlığına vurgu yapıldığı görülmektedir (Doğanay 2012; Hoskins ve Mascherini 2009; Kennedy 2007; Peterson ve Knowles 2009; Yazıcı, Arslan, Çetin ve Dil 2017). Bu noktada aktif yurttaşlık ile katılımcı yurttaşlık birbirine yakın kavramlar olarak düşünülebilir; ancak aktif yurttaşlık, katılımcı yurttaşlığı da içine alan bir kavramdır. Nitekim aktif yurttaşlık, çeşitli düzeylerdeki katılımcılığın yanı sıra, bilgi, beceri, değer ve farkındalık boyutunu içermesi açısından katılımcı yurttaşlıktan daha geniş bir kavramdır (Çetin vd. 2019). Literatürde aktif yurttaşlık düzeyinin belirlenmesi için dört temel ölçüt bulunmaktadır. Buna göre bireylerin (1) topluluk hayatına, (2) siyasi hayata ve (3) sivil topluma katılımları ile (4) bazı temel değerlere sahip olmaları onların aktif yurttaş olup olmadıklarını belirlemektedir (Hoskins vd. 2006). Bu ölçütler incelendiğinde esas olarak “bireysel katılımın” vurguladığı anlaşılmaktadır. Ancak aktif yurttaşlık öncelikle bireylerin içinde yaşadıkları topluma karşı sorumluluk hissetmelerini ve yaşanan gelişmelere/olaylara karşı daha bilinçli ve duyarlı olmalarını gerektirmektedir. Bireylerin söz konusu bu davranışları gerçekleştirmesinde, bunları ortaya koyabileceklerine ilişkin algısının etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Bu noktada aktif yurttaş olarak tanımlanacak bireyler açısından öz-yeterlik kavramı ön plana çıkmaktadır.

Öz-yeterlik ilk defa Albert Bandura (1986) tarafından ortaya koyulan kavramlardan biridir. Bandura “*algılanan öz-yeterliği, insanların yaşamlarını etkileyen olaylar üzerinde etkili olan belirlenmiş performans düzeyleri üretme yetenekleri hakkındaki inançları olarak*” tanımlamaktadır (Bandura 1994). Öz-yeterlik inancı ise bireyin nasıl hissettiği, düşündüğü, kendisini nasıl motive ettiği ve nasıl davrandığı ile ilgilidir. Bu tür inançlar; bilişsel, motivasyonel, duyuşsal ve seçimsel olmak üzere dört ana süreç aracılığıyla üretilmektedir (Bandura 1994). Bu çalışmada aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı kavramı ile ifade edilen bireylerin herhangi bir olay, olgu, durum, gelişme veya problem karşısında kendilerini ne derece aktif bir yurttaş olarak algıladıkları ile ilgilidir. Bu algı bireylerin kendilerini ifade edebilme, düşüncelerini açık bir şekilde söyleyebilme veya herhangi bir konuda eyleme geçebilme durumları ile ilgili düşünceleri üzerinden değerlendirilmektedir. Örneğin bireylerin

kendilerini siyasi konularda düşüncelerini ifade edebilen, toplumu geliştirecek faaliyetlere öncülük edebilen/katılabilen, uğradığı haksızlık karşısında hakkını arayabilen ya da diğer insanların hak arayışına katılabilen, kolektif bir eylemde yer alabilen veya başkalarına yardım etme becerisine sahip olan bireyler olduklarını düşünmesi ve bu davranışları gerçekleştirebileceklerine inanmaları aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısının belirleyicileri arasındadır.

Literatürde doğrudan bireylerin aile içi şiddet farkındalıkları ile aktif yurttaşlık öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Fakat bireylerin yurttaşlık algılarını, aktif yurttaşlık düzeylerini, öz-yeterliklerini ve aile içi şiddet farkındalıklarını ayrı ayrı ya da farklı değişkenlerle ilişkili olarak ele alan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Alan vd. 2016; Barati vd. 2013; Ernst vd. 2000; Finnbogadóttir ve Dykes 2012; Ohmer 2007; Vecchione ve Caprara 2009; Weber vd. 2004). Örneğin Avustralya’da yapılan bir araştırmada sosyal çevre, yurttaşlık ağları, öz-yeterlik düzeyleri ve yaşam doyumları ile yurttaşlık katılımları arasındaki ilişki incelenmiştir (Yeung vd. 2012). İtalya’da yapılan bir araştırmada ise katılımcıların yurttaşlık katılımları ile öz-yeterlikleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir (Manganelli vd. 2015). Kuzey Amerika’da yapılan bir çalışmada (McMullin vd. 2015) din adamlarının aile içi şiddet farkındalığı ele alınırken; Romanya ve Moldova’da yapılan bir araştırmada ise toplumdaki aile içi şiddet farkındalığı incelenmiştir (Asay 2011).

Türkiye’de bireylerin seçme ve seçilme hakkı 18 yaş ile başlamakta ve bireylerin başkasının iznine tabi olmadan evlenebilmesi de yine 18 yaşından itibaren gerçekleşebilmektedir. Üniversiteye girişin de yaklaşık olarak bu yaşta başladığı düşünüldüğünde, bu dönemin bireylerin yaşamında önemli değişiklikleri beraberinde getirdiği söylenebilir. Üniversite yaşantısıyla birlikte bireylerin farklı bir şehir, arkadaş ortamı ve öğretim sistemi ile karşı karşıya kalmaları söz konusudur. Bu durum ise üniversite öğrencilerinin farklı gelişim ödevlerini gerçekleştirmeleri gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu ödevlerden birisinin de aktif yurttaşlık olduğu düşünüldüğünde üniversite öğrencilerinin kendileri ile ilgili aktif yurttaşlık algılarının ne düzeyde olduğunun incelenmeye değer bir konu olduğu düşünülmektedir. Ancak ilgili literatürde üniversite öğrencilerinin aktif yurttaşlık öz-yeterlik algılarının incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Üniversite öğrencilerinin kendi özgür iradeleriyle evlenebilecekleri yaşta olmaları, bu kişilerin aile ve evlilik hakkındaki görüşlerini de önemli kılmaktadır. Bu durum şiddetin günümüzde yaygınlaştığı gerçeği ile birlikte dikkate alındığında, üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalıkları da incelenmesi gereken bir konu olarak kabul edilebilir. Bu açıklamalardan

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

hareketle üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalıkları ile aktif yurttaşlık öz-yeterlik algılarının incelenmeye değer bir konu olduğu değerlendirilmiştir.

Bireylerin aile içi şiddet farkındalıklarının, aktif yurttaşlık öz-yeterlik algıları tarafından açıklanabildiği ve aile içi şiddet farkındalıklarının bir takım demografik değişkenler açısından farklılaşabileceği tahmin edilmektedir. İlgili alan yazında bu konuda yapılan bir çalışmaya rastlanılmamış olması nedeniyle araştırmanın literatüre katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Bu açıklamalar ışığında araştırmada üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının açıklanmasında aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı ve çeşitli demografik değişkenlerin rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği toplam puanı, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanları ne düzeydedir?
2. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığı cinsiyet, sınıf düzeyi, ikamet edilen yerleşim yeri, ikamet edilen coğrafi bölge, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, daha önce şiddete maruz kalma durumu ve daha önce şiddete tanık olma durumu açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığı, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin alt boyutları (Siyasi Okuryazarlık, Katılım, Protesto ve Sorumluluk) tarafından istatistiki olarak anlamlı şekilde yordanmakta mıdır?

Yöntem

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının açıklanmasında aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısının ve çeşitli demografik değişkenlerin rolü belirlenmeye çalışılmıştır. Nicel araştırma yaklaşımına dayalı olarak tasarlanan bu araştırmanın modeli ilişkişel taramadır. İlişkişel tarama modelinde iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığı veya bu ilişkinin derecesi belirlenmektedir (Karasar 2008).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde ve yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise bu üniversitenin farklı fakültelerinde ve yüksekokullarında öğrenim gören 720'si (%70,9) kadın ve 296'sı (%29,1) erkek toplam 1016

öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın örnekleme olarak araştırmacılara zaman, para ve iş gücü açısından kolaylık sağlayan uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Aygün, Karadeniz ve Demirel 2016). Katılımcıların öğrenim gördüğü fakülteler; Ardeşen Turizm Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Tıp Fakültesi, Turgut Kıran Denizcilik Fakültesi ve Ziraat Fakültesi'dir. Katılımcıların öğrenim gördüğü yükseköğretim kurumları ise; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Fındıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Güneysu Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Sağlık Yüksekokulu ve Yabancı Diller Yüksekokulu şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların birtakım demografik özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin detaylı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği

Bireylerin aile içi şiddet farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilen ve üçlü Likert tipindeki bu ölçeğe verilecek cevaplar; Katılıyorum (1), Kısmen Katılıyorum (2) ve Katılmıyorum (3) şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçek, Aile İçi Şiddetin Tanımlanması, Aile İçi Şiddetin Sonuçları, Aile İçi Şiddetin Kabul edilmesi ve Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi olmak üzere 4 boyuttan ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek toplam puan alınarak da kullanılabilir. Ölçekte yer alan 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 ve 20 nolu maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanların yükselmesi aile içi şiddete ilişkin farkındalığın da yükseldiği anlamına gelmektedir. Ölçeğin geçerliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeksleri şu şekildedir: $\chi^2=73.38$ (sd=164, $p<.001$), $(\chi^2/sd)=0.44$, RMSEA=0.00, RMR=0.20, SRMR=0.03, GFI=0.96, CFI=1.00 ve AGFI=0.94. Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayılarının; .71 ile .92 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçeğin toplamı için hesaplanan güvenilirlik katsayısı ise .92 olarak hesaplanmıştır. Bu açıklamalar ışığında ölçeğin geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiği değerlendirilmiştir (Özyürek ve Kurnaz 2019). Bu çalışma kapsamında ölçeğin toplamına ilişkin hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı ise .84 olarak bulunmuştur.

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Ölçeği

Bireylerin aktif yurttaşlık öz-yeterlik algılarının ölçülmesi amacıyla Yazıcı vd. (2017), tarafından üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilen ve beşli Likert tipindeki bu ölçeğe verilecek cevaplar; Tamamen (5), Çoğunlukla (4), Ara sıra (3), Kısmen (2) ve Hiç (1) şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçek, Siyasi Okuryazarlık, Katılım ve Protesto ve Sorumluluk olmak üzere 3 boyuttan ve 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçek toplam puan alınarak da kullanılabilir. Ölçeğin geçerliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeksleri $\chi^2=398.60$ (sd=132, $p<.001$), $(\chi^2/sd)=3.02$, RMSEA=.070, GFI=.90, CFI=.97, NFI=.95, RFI=.95, AGFI=.87, IFI=.97 ve NNFI=.96 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları şu şekildedir: Siyasi Okuryazarlık: .87, Katılım: .85, Protesto ve Sorumluluk: .81 ve ölçeğin toplamı: .89. Bu açıklamalar ışığında ölçeğin geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiği değerlendirilmiştir (Yazıcı vd. 2017). Bu araştırma kapsamında ölçeğin güvenilirliğine ilişkin hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları ise şu şekildedir: Siyasi Okuryazarlık: .88, Katılım: .85, Protesto ve Sorumluluk: .88 ve ölçeğin toplamı: .91.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik bilgilerinin toplanabilmesi için hazırlanan kişisel bilgi formunda yalnızca araştırmanın amaçları doğrultusunda ihtiyaç duyulan veriler toplanmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan soruların az sayıda, kısa, açık, anlaşılır ve kapalı uçlu olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu form aracılığıyla katılımcılara ilişkin cinsiyet, sınıf düzeyi, ikamet edilen yerleşim yeri, ikamet edilen coğrafi bölge, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, daha önce şiddete maruz kalma durumu ve daha önce şiddete tanık olma durumu ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 11/10/2020 toplantı tarihli ve 2020/130 toplantı no.lu kararı ile uygulamanın etik açıdan uygun olduğuna ilişkin onay alınmıştır. Bu onaydan sonra ölçme araçları "Google Formlar" üzerinden düzenlenmiş ve üniversite öğrencilerine çevrimiçi olarak ulaştırılarak uygulanmıştır. Araştırmanın amacının ne olduğu, ölçeklerin uygulanması ile ilgili gerekli izinlerin alındığı, katılımcılardan soruları hiçbir etki altında kalmadan cevaplamaları

beklendiği, elde edilecek bilgilerin gizlilik ilkesi gözetilerek saklanacağı, cevapların sadece araştırma kapsamında kullanılacağı ve uygulamaya katılımın gönüllü olduğu veri toplama araçlarının başında yer alan yönergede açıklanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık bir ay sürmüştür.

Verilerin Analizi

Üniversite öğrencilerinin, Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği toplam puanı, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanlarının düzeylerinin belirlenmesinde; minimum, maksimum, aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının çeşitli değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, ikamet edilen yerleşim yeri, ikamet edilen coğrafi bölge, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, daha önce şiddete maruz kalma durumu ve daha önce şiddete tanık olma durumu) açısından anlamlı şekilde farklılaşp farklılaşmadığı ise t testi, ANOVA, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri ile incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığı üzerinde aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısının rolünün incelenmesi için çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizin yapılabilmesi için bazı varsayımların karşılanması gerekmektedir (Pallant 2015). Bu doğrultuda uç değerler, örneklem büyüklüğü ile normallik değerleri incelenmiş ve çoklu bağlantı probleminin (multicolinearity) olup olmadığı test edilmiştir. Yapılan analizlerde söz konusu varsayımların karşılandığı anlaşılmıştır. Değinilen analizlerin yapılmasında SPSS programı kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde öncelikle katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği toplam puanı, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanları belirlenmiştir. Daha sonra katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının çeşitli demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, ikamet edilen yerleşim yeri, ikamet edilen coğrafi bölge, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, daha önce şiddete maruz kalma durumu ve daha önce şiddete tanık olma durumu) açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Ayrıca katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin alt boyutları (Siyasi Okuryazarlık, Katılım, Protesto ve Sorumluluk) tarafından anlamlı şekilde yordayıp yordamadığı belirlenmiştir. Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığı ve aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı düzeyinin belirlenmesine ilişkin yapılan analizlerin sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

Tablo 1. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığı ve Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısının Düzeyleri

Değişken	n	Min.	Mak.	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Aile İçi Şiddet Farkındalığı	1016	1,00	2,90	1,23	,25	1,77	3,92
Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı	1016	1,17	5,00	3,61	,65	-,32	,09
Siyasi Okuryazarlık	1016	1,00	5,00	3,40	,89	-,31	-,43
Katılım	1016	1,00	5,00	3,71	,78	-,40	-,15
Protesto ve Sorumluluk	1016	1,00	5,00	3,65	,75	-,36	-,10

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların, üçlü Likert tipindeki Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 1,23 olduğu görülmektedir. Beşli Likert tipindeki Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin toplamından aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 3,61 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların aritmetik ortalamasının ise Siyasi Okuryazarlık: 3,40; Katılım: 3,71 ve Protesto ve Sorumluluk: 3,65 şeklinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre; ölçme araçlarından alınabilecek minimum puan, maksimum puan ve ortanca değerler dikkate alındığında katılımcıların aile içi şiddet farkındalığı puanlarının ortanca değerinin altında ve aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı puanlarının ise ortanca değerinin üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği t testi ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olduğu görülmüştür (Levene=64,50; $p < 0,001$). Bu sonuçtan hareketle parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testinin yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan testin sonucu Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonucu

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Kadın	720	449,16	323398,50	63838,50	-10,11	,000
Erkek	296	652,83	193237,50			
Toplam	1016					

Tablo 2’de yer alan sıra ortalamaları incelendiğinde kadın ve erkek öğrencilerin aile içi şiddet farkındalığı arasında istatistiki olarak erkeklerin lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($U=63838,50$; $p<0,001$).

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olduğu görülmüştür ($Levene=8,95$; $p<0,001$). Bu sonuçtan hareketle parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testinin yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan testin sonucu Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Sınıf Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
Birinci Sınıf	404	561,82	23,62	3	,000
İkinci Sınıf	234	489,54			
Üçüncü Sınıf	139	467,16			
Dördüncü Sınıf	239	460,97			
Toplam	1016				

Tablo 3’te yer alan sıra ortalamaları incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının sınıf düzeyi açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($X^2_{(3)}=23,62$; $p<0,001$). Söz konusu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Sınıf Düzeyinin Hangi Grupları Açısından Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Tamhane Testi Sonucu

Sınıf Düzeyi (I)	Sınıf Düzeyi (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Sh	p
Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	,07*	,02	,005
	Üçüncü Sınıf	,09*	,02	,000
	Dördüncü Sınıf	,07*	,02	,001
İkinci Sınıf	Birinci Sınıf	-,07*	,02	,005
	Üçüncü Sınıf	,02	,02	,751
	Dördüncü Sınıf	,00	,02	,999
Üçüncü Sınıf	Birinci Sınıf	-,09*	,02	,000
	İkinci Sınıf	-,02	,02	,751
	Dördüncü Sınıf	-,01	,02	,955

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

Dördüncü Sınıf	Birinci Sınıf	-,07*	,02	,001
	İkinci Sınıf	-,00	,02	,999
	Üçüncü Sınıf	,01	,02	,955

Tablo 4 incelendiğinde; birinci sınıfta olanların aile içi şiddet farkındalığı puanlarının, ikinci sınıfta, üçüncü sınıfta ve dördüncü sınıfta olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının ikamet edilen yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olduğu görülmüştür (Levene=3,37; $p<0,05$). Bu sonuçtan hareketle parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testinin yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan testin sonucu Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının İkamet Edilen Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonucu

İkamet Edilen Yerleşim Yeri	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
Büyükşehir	294	485,66	15,723	3	,001
İl	214	509,66			
İlçe	289	480,69			
Kasaba/Köy	219	574,73			
Toplam	1016				

Tablo 5’te yer alan sıra ortalamaları incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının ikamet edilen yerleşim yeri açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($X^2_{(3)}=15,723$; $p<0,001$). Söz konusu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının İkamet Edilen Yerleşim Yerinin Hangi Grupları Açısından Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Tamhane Testi Sonucu

İkamet Edilen Yerleşim Yeri (I)	İkamet Edilen Yerleşim Yeri (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Sh	p
Büyükşehir	İl	,01	,02	1,00
	İlçe	,01	,02	1,00
	Kasaba/Köy	-,06*	,02	,04
İl	Büyükşehir	-,01	,02	1,00

	İlçe	-,00	,02	1,00
	Kasaba/Köy	-,07*	,02	,03
İlçe	Büyükşehir	-,06	,02	1,00
	İl	,00	,02	1,00
	Kasaba/Köy	-,07*	,02	,03
Kasaba/Köy	Büyükşehir	,06*	,02	,04
	İl	,07*	,02	,03
	İlçe	,07*	,02	,03

Tablo 6 incelendiğinde; ikamet edilen yerleşim yeri kasaba/köy olanların aile içi şiddet farkındalığı puanlarının, büyükşehir, il ve ilçe olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının ikamet edilen coğrafi bölge değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olduğu görülmüştür (Levene=2,47; $p<0,05$). Bu sonuçtan hareketle parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testinin yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan testin sonucu Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının İkamet Edilen Coğrafi Bölge Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonucu

İkamet Edilen Coğrafi Bölge	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
Ege Bölgesi	46	523,72	21,824	6	,001
İç Anadolu Bölgesi	109	495,24			
Marmara Bölgesi	127	450,74			
Doğu Anadolu Bölgesi	79	572,78			
Akdeniz Bölgesi	96	536,63			
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	74	617,36			
Karadeniz Bölgesi	485	492,51			
Toplam	1016				

Tablo 7’de yer alan sıra ortalamaları incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının ikamet edilen coğrafi bölge açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($X^2_{(6)}=21,824$; $p<0,01$). Söz konusu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonucuna göre; Güneydoğu

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

Anadolu Bölgesi'nde ikamet edenlerin aile içi şiddet farkındalığı puanlarının, Marmara Bölgesi'nde ikamet edenlere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olmadığı görülmüştür (Levene=2,13; $p>,05$). Bu sonuçtan hareketle yapılan ANOVA sonucu Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Anne Eğitim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan ANOVA Sonucu

Anne Eğitim Durumu	n	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İlkokul	658	1,24	,25	Gruplar Arası	,163	3	,05	,860	,461
Ortaokul	173	1,23	,25	Gruplar İçi	63,730	1012	,06		
Lise	119	1,20	,21	Toplam	63,892	1015			
Üniversite	66	1,21	,25						
Toplam	1016	1,23	,25						

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının anne eğitim durumu açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(3-1012)}=,860$, $p>,05$).

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olmadığı görülmüştür (Levene=,412; $p>,05$). Bu sonuçtan hareketle yapılan ANOVA sonucu Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Baba Eğitim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan ANOVA Sonucu

Baba Eğitim Durumu	n	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İlkokul	395	1,24	,24	Gruplar Arası	,419	3	,14	2,226	,084
Ortaokul	211	1,25	,22	Gruplar İçi	63,474	1012	,06		
Lise	257	1,20	,27	Toplam	63,892	1015			

Üniversite	153	1,24	,25
Toplam	1016	1,23	,25

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının baba eğitim durumu açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(3-1012)}=2,226$; $p>.05$).

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği ANOVA ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olduğu görülmüştür (Levene=5,27; $p<0,01$). Bu sonuçtan hareketle parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis testinin yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan testin sonucu Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Ailenin Ekonomik Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Ailenin Ekonomik Durumu	n	Sıra Ortalaması	X ²	sd	p
Düşük	140	564,79	6,380	2	,041
Orta	844	500,61			
Yüksek	32	470,25			
Toplam	1016				

Tablo 10’da yer alan sıra ortalamaları incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının ailenin ekonomik durumu değişkeni açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($X^2_{(2)}=6,380$; $p<0,05$). Söz konusu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Ailenin Ekonomik Durumunun Hangi Grupları Açısından Farklılaştığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Tamhane Testi Sonucu

Ailenin Ekonomik Durumu (I)	Ailenin Ekonomik Durumu (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Sh	p
Düşük	Orta	,05	,02	,065
	Yüksek	,11*	,03	,004
Orta	Düşük	-,05	,02	,065
	Yüksek	,05	,02	,107

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

Yüksek	Düşük	-,11*	,03	,004
	Orta	-,05	,02	,107

Tablo 11 incelendiğinde; ailesinin ekonomik durumu düşük düzeyde olan katılımcıların, yüksek düzeyde olanlara göre aile içi şiddet farkındalığı puanlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının daha önce şiddete maruz kalma durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği t testi ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olduğu anlaşılmıştır (Levene=5,44; $p<0,05$). Bu sonuçtan hareketle parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testinin yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan testin sonucu Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Daha Önce Şiddete Maruz Kalma Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonucu

Daha Önce Şiddete Maruz Kalma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Evet	301	519,94	156502,00	104164,00	-,811	,417
Hayır	715	503,68	360134,00			
Toplam	1016					

Tablo 12’de yer alan sıra ortalamaları incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının, daha önce şiddete maruz kalma ya da kalmama durumu açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($U=104164,00$; $P>0,05$).

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının daha önce şiddete tanık olma durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılık gösterip göstermediği t testi ile incelenmiştir. Öncelikle bu testin yapılabilmesi için gerekli görülen varsayım kontrol edilmiştir. Bu kapsamda varyans homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığının kontrol edilmesi amacıyla yapılan Levene testinin sonucunun anlamlı olmadığı anlaşılmıştır (Levene=,346; $p>0,55$). Bu sonuçtan hareketle yapılan t testinin sonucu Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Katılımcıların Aile İçi Şiddet Farkındalığının Daha Önce Şiddete Tanık Olma Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Yapılan t Testi Sonucu

Daha Önce Şiddete Tanık Olma Durumu	n	X	Ss	sd	t	p
-------------------------------------	---	---	----	----	---	---

Evet	665	1,23	,25	1014	,480	,631
Hayır	351	1,22	,25			
Toplam	1016					

Tablo 13'te katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının daha önce şiddete tanık olma durumu açısından istatistiki olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($t_{(1014)}=,480$; $p>0.05$).

Katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinin alt boyutları tarafından istatistiki açıdan anlamlı şekilde yordanıp yordanmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu regresyon analizinin sonuçları Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği Alt Boyutlarının Aile İçi Şiddet Farkındalığını Yordamasına İlişkin Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Sonucu

Bağımsız Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r	TV	VIF
Sabit	1,350	,044		30,357	,000				
Siyasi Okuryazarlık	,004	,010	,016	,466	,641	-,023	,015	,833	1,201
Katılım	-,017	,013	-,052	-1,243	,214	-,085	-,039	,552	1,811
Protesto ve Sorumluluk	-,019	,015	-,056	-1,285	,199	-,085	-,040	,509	1,966
R= .094 R ² = .009 F ₍₃₋₁₀₁₂₎ =3.018 p< .05 Durbin Watson: 1,795									

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının, Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği alt boyutları ile düşük düzeyde, olumlu yönde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu ve değinilen alt boyutların aile içi şiddet farkındalığının %1'ini açıkladığı görülmektedir (R=.094, $F_{(3-1012)}=3.018$, $p<.05$). Bununla birlikte standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği'nin alt boyutları olan Siyasi Okuryazarlık ($\beta=,016$), Katılım ($\beta=-,052$) ve Protesto ve Sorumluluk ($\beta=-,056$) boyutlarının, katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının anlamlı düzeyde birer yordayıcısı olmadığı anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda katılımcıların aile içi şiddet farkındalığı puanlarının ortanca değerinin altında, aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı puanlarının ise ortanca değerinin üstünde olduğu tespit edilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bu sonucun aksine Türkiye'de Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmada katılımcıların

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

aile içi şiddet farkındalığının yüksek; Uyaroğlu vd. (2021) tarafından yapılan araştırmada ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının düşük düzeyde tespit edilmiş olması aile içi şiddetin giderek kanıksanıyor olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Nitekim yukarıda da ifade edildiği üzere 2019 yılında Özyürek ve Kurnaz tarafından yapılan araştırmada yüksek düzeyde tespit edilen aile içi şiddet farkındalığı, Uyaroğlu ve diğerleri (2021) tarafından yapılan araştırmada orta düzeyde tespit edilmiştir. Son yıllarda, özellikle de COVID-19 pandemisi sonrasında tüm dünyada aile içi şiddet vakalarında endişe verici artışların olduğu ifade edilmektedir (Avrupa Komisyonu 2021; TÜSİAD 2021; Yılmaz ve Doğan 2021). Artan vakaların yazılı, görsel ve sosyal medya paylaşımlarında sürekli yer alıyor olmasının bir süre sonra şiddetin normalleştirilmesine yol açmış olabileceği düşünülmektedir. Jean Baudrillard (1991) bu tür durumları “günlük yaşantının arka planında kalan gürültüler” olarak tanımlamaktadır. Ona göre kısa süreler içinde yoğun bilgi bombardımanına maruz kalan insanlar zamanla duyarsız bir topluma dönüşmekte ve sessiz yığınlar haline gelmektedir (Baudrillard 1991). Bu çalışma özelinde, aile içi şiddet vakalarının çeşitli medya araçları ile sık sık gündeme gelmesinin, aile içi şiddetin katılımcıların günlük yaşamının arka planında kalmasına ve duyarsızlaşmasına yol açmış olabileceği ifade edilebilir. Öte yandan bu sonucun ortaya çıkmasında aile içi şiddetin medyada ve kamuoyunda indirgemeci bir yaklaşımla ele alınıyor olmasının da etkili olabileceği düşünülmektedir. Nitekim Türkiye’de basına yansıyan aile içi şiddet haberleri incelendiğinde; şiddetin genellikle fiziksel ve sadece kadına yönelik şiddete indirgenmediği, çoğu zaman psikolojik ve ekonomik şiddete değinilmediği, şiddete maruz kalan aile üyelerini anlamaya yönelik bir bakış açısının ortaya koyulmadığı, hak temelli bir söylemden uzak olunduğu, şiddetin meşrulaştırıldığı ve aile içinde yaşanan şiddetin toplumsal bir sorundan ziyade münferit ya da tekil bir olay şeklinde sunulduğu görülmektedir (Gencel Bek 2011; Taş 2018).

Araştırmada erkek katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının kadın katılımcılara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Fakat aynı ölçek kullanılarak yapılan araştırmalarda kadın katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının erkek katılımcılara oranla daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Deleş ve Kaytez 2021; Özyürek ve Kurnaz 2019; Uyaroğlu vd. 2021). Buna göre bu araştırmada elde edilen sonucun literatürde yer alan diğer araştırma sonuçlarından farklılaştığı görülmektedir. Bu çalışma özelinde erkeklerin aile içi şiddet farkındalığının daha yüksek olması, son yıllarda aile içi şiddet ile mücadelede şiddete maruz kalanlar kadar şiddet uygulayanların da mücadele süreçlerine dâhil edilmesi çabasıyla açıklanabilir. Nitekim artık şiddete maruz kalanların (genellikle kadın, çocuk ve yaşlılar) yaşamında olduğu kadar şiddeti

uygulayanların (genellikle erkekler) da yaşamlarında psikolojik, sosyokültürel, ekonomik baskılara yol açan ve çeşitli sorunlara neden olan şiddet, kamusal düzeyde mücadele edilmesi gereken toplumsal bir sorun olarak kabul edilmektedir (Öztürk 2020). Bu kabulün sonucunda aile içi şiddet ile mücadelede pro-feminist (Mullender 1996; Flood 2009) yaklaşımlar ön plana çıkarılarak erkeklerin aile içi şiddete yönelik farkındalıkları artırılmaya çalışılmaktadır (Öztürk 2020).

Birinci sınıfta olan katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta olanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar literatürde yaş ve sınıf düzeyine bağlı olarak değerlendirilen sonuçlardan farklıdır. Örneğin Özyürek ve Kurnaz (2019) yaşça büyük olan katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Deleş ve Kaytez (2021) tarafından yapılan araştırmada da üst sınıflarda yer alan öğrencilerin aile içi şiddet farkındalığının daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyinin artması ile aile içi şiddet farkındalığının azalması, aldıkları dersler ve buldukları ortamlarda aile içi şiddet farkındalığına ilişkin edindikleri bilgilerin ve karşılaştıkları durumların kendilerinde bir tür kanıksama meydana getirdiği şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç ayrıca son bir yıl içinde Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen *Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*'nden çekilme kararı almasıyla da sık sık gündeme gelen kadına yönelik aile içi şiddet konusunun üniversiteye yeni kaydolmuş bireylerde oluşturduğu olası farkındalık ya da duyarlılıkla da açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalıkları ikamet ettikleri yerleşim yeri açısından incelendiğinde; kasaba/köy gibi kırsal alanlarda yaşayan katılımcıların kentsel alanlarda (ilçe, il ve büyükşehir) yaşayanlara oranla aile içi şiddet farkındalıklarının daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan başka bir araştırmada kentsel alanlarda yaşayan katılımcıların kırsal alanlarda yaşayan katılımcılara oranla aile içi şiddet farkındalıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Uyaroğlu vd. 2021). Farklı bir araştırmada ise köyde yaşayan bireylerin daha büyük yerleşim yerlerinde yaşayanlara oranla aile içi şiddete yönelik farkındalıklarının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Altıntop ve Adana 2019). Araştırmanın diğer bir sonucuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalıkları ikamet ettikleri coğrafi bölgeler açısından incelendiğinde; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet eden katılımcıların aile içi şiddet farkındalığı puanları Marmara Bölgesi'nde ikamet edenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar son yıllarda aile içi şiddet ile mücadelede Türkiye'nin kırsal ve az gelişmiş yerleşim yerlerinde/bölgelerinde

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

yapılan farkındalık çalışmalarının etkisiyle açıklanabilir. Nitekim Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (2019) yayınlandığı beş yıllık stratejik planda aile içi şiddet ile mücadelede bölgesel farklılıklara dikkat çekilerek toplumsal farkındalık çalışmalarının hızlandırılacağı, koruyucu ve önleyici hizmetlerin de artırılacağı ifade edilmektedir.

Ailenin; bireyin kişilik yapısından düşünce sistemine, dünya görüşünden sosyalleşmesine kadar pek çok konuda etkisinin olduğu bilinmektedir (Yeşilyaprak 1993; Kağıtçıbaşı 2016). Bu noktada ebeveynlerin çocuk yetiştirme davranışlarının önemi ön plana çıkmaktadır. Birçok ülkenin nitelikli vatandaşlar/insan kaynağı oluşturmak amacıyla ebeveynlerin sosyo-kültürel düzeyini yükseltecek eğitimler vermeye çabaladıkları bilinmektedir. Türkiye’de de 1990’lı yıllardan beri “Anne Eğitimi” ve “Ana-Baba Okulu” gibi farklı uygulamaların hayata geçirilmeye çalışıldığı görülmektedir (Yeşilyaprak 1993). Böylece eğitilmiş ebeveynlerin nitelikli vatandaşlar/insan kaynağı oluşturmak için ülkelerine katkı sağlamları amaçlanmaktadır. Ancak bu araştırmada üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının anne ve babaların eğitim durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu ebeveyn-çocuk ilişkisinin, çok boyutlu ve etkileşimli bir yapıdan uzaklaşarak tek boyutlu ve bireyselleşen bir yapıya dönüşmesi, çocukların ve ebeveynlerin birbirinden bağımsız özneler haline gelmesi veya ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkisinin azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada ailesinin ekonomik durumu düşük düzeyde olan katılımcıların aile içi şiddet farkındalığının yüksek düzeyde olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda (Altınay ve Arat 2007; Aşkın ve Aşkın 2017) ekonomik olarak düşük gelir düzeyine sahip olan ailelerde kadınların aile içi şiddete maruz kalma oranlarının, yüksek gelir düzeyine sahip olan ailelerden daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Buna göre bu araştırmada ortaya çıkan sonuç; düşük ekonomik gelir düzeyine sahip olan ailelerde var olması muhtemel aile içi şiddetin katılımcılarda oluşturmuş olacağı farkındalık ile açıklanabilir. Zira düşük ekonomik gelir düzeyine sahip olan ailelerde yaşanan ya da yaşanması muhtemel aile içi şiddet olayları karışığında, bu ailelerde yaşayan bireylerin daha duyarlı olması beklenebilir. Ancak bu durumun aynı zamanda bir kanıksamaya veya duyarsızlaşmaya yol açabileceği ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Nitekim araştırmanın diğer bir sonucuna göre üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının, daha önce şiddete maruz kalma ya da tanık olma durumları açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların 301’i (%29,62) daha önce şiddete maruz kaldığını; 665’i (%65,45) de şiddete tanık olduğunu

belirtmiştir. Bu sonuçlara göre yaklaşık olarak her üç katılımcıdan birisinin şiddete maruz kaldığı ve her üç katılımcıdan ikisinin şiddete tanıklık ettiği düşünüldüğünde; katılımcıların aile içi şiddeti de günlük hayatın parçası olarak kabul edebileceği ve kanıksayabileceği/normalleştirebileceği söylenebilir.

Araştırmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığının aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı ile düşük düzeyde, olumlu yönde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğu; ancak Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinde yer alan alt boyutların (Siyasi Okuryazarlık, Katılım, Protesto ve Sorumluluk) aile içi şiddet farkındalığının ancak %1'ini açıklayabildiği tespit edilmiştir. Aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısının aile içi şiddet farkındalığı ile olumlu yönde ilişkisi olması beklenen bir sonuçtur. Bireylerin, toplumsal, kültürel, ekonomik, siyasal ve çevresel sorumluluk, katılım ve adanmışlık ile ilgili olarak kendisini yeterli olarak algılaması ile aile içi şiddetin algılanması, anlamlandırılması, tanımlanması ve ifşa edilmesi ile ilgili farkındalığa sahip olmasının birbiriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda aktif yurttaşlık öz-yeterlik algısı ile aile içi şiddet farkındalığının benzer şekilde bireylerin toplumsal konularda duyarlı ve aksiyon içerisinde olmaları ile ilgili olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte katılımcıların aktif yurttaşlık öz-yeterlik algılarının aile içi şiddet farkındalıklarını yeterli düzeyde açıklayabilecek bir öneme/ağırlığa sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmada katılımcıların aktif yurttaşlık öz-yeterlik algılarının ortanca değer üzerinde olduğu dikkate alındığında; katılımcıların bireysel (mikro) ve ailesel (mezzo) boyuttaki konuları siyasi/çevresel/toplumsal (makro) boyuttaki konulardan farklı şekilde ele aldıkları ileri sürülebilir. Daha açık bir ifadeyle katılımcıların makro konularda (siyasi katılım ve sorumluluk, çevre sorunlarına karşı duyarlılık, sivil toplum çalışmalarına dâhil olma vb.), mikro ve mezzo konulara (ebeveynlerin çocukla iletişimi, aile içinde yaşanan problemler vb.) oranla daha duyarlı/katılımcı/anlayışlı oldukları söylenebilir. Örneğin; Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı Ölçeğinde yer alan “Çevremdeki veya bulunduğum toplumdaki sosyal sorunların çözümüne katkı yapabilirim.” sorusuna “Çoğunlukla” ya da “Tamamen” olarak cevap veren bir katılımcının; Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeğinde yer alan “Aile içinde yaşanan şiddete, aile dışından birilerinin müdahale etmesi uygun değildir.” ifadesine “Kısmen Katılıyorum” ya da “Katılıyorum” şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

Bu araştırma sonuçlarının Türkiye bağlamında özgün bir değere sahip olduğu ve özellikle üniversite öğrencilerinin aile içi şiddet farkındalığı konusunda farklı bulguların/yeni bir bilginin ortaya çıkmasına katkı sağladığı ifade edilebilir. Bu sonuçların yorumlanması sürecinde yapılan tartışma, aile içi şiddet farkındalığı ile ilgili farklı bakış açılarının oluşmasına,

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

yeni politikaların geliştirilmesine veya farklı uygulamaların hayata geçirilmesine katkı sağlayabilir. Bununla birlikte bu araştırmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma, evren ve örneklem açısından 2020-2021 akademik yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır. Bununla birlikte ölçme araçlarının yüz yüze değil çevrimiçi olarak uygulanması diğer bir sınırlılık olarak kabul edilebilir. Ayrıca araştırmanın verilerinin sadece nicel yaklaşım çerçevesinde toplanması ve analiz edilmesi araştırmanın diğer bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen *Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*'nden çekilme kararı alması sonrasında "Ankara Mutabakatı" adı verilen yeni bir süreç başlatmasının aile içi şiddeti önleyip önleyemeyeceği, en azında azaltıp azaltamayacağı, henüz bilinmemektedir. Ancak aile içi şiddet ile mücadelede başta şiddet uygulayan ve bu şiddete maruz kalan bireyler olmak üzere mikro, mezzo ve makro düzeylerdeki tüm paydaşlar ile topyekûn bir mücadele sürecinin başlatılması gerekmektedir. Bu süreçte şiddete maruz kalan bireylerin genellikle dezavantajlı gruplar olarak tanımlanan kadın, çocuk, engelli, yaşlı, mülteci, sığınmacı ya da göçmen bireyler oldukları göz ardı edilmemeli ve bu dezavantajlılık ile şiddete maruz kalmanın kesişimselliğinde (Afyonoğlu 2020) hareket edilmelidir. İlerleyen yıllarda bireylerin aile içi şiddet farkındalığının açıklanmasında farklı değişkenlerin (kişilik özellikleri, bağlanma stilleri, kadına yönelik tutum vb.) işe koşulduğu yeni araştırmalar yapılabilir. Öte yandan farklı grupların örneklem olarak belirlendiği (ortaokul ve lise öğrencileri) araştırmalar da gerçekleştirilebilir. Ayrıca ileride yapılacak nitel araştırmalarda verilerin katılımcılarla yüz yüze görüşülerek toplanması ve analiz edilmesinin elde edilen sonuçların daha derinlemesine incelenmesine olanak sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Afyonoğlu, M. F. (2020). Sosyal Çalışmada Kesişimsellik, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 699-725.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2019). 2019-2023 Stratejik Planı. www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/HIP8i+ACSHB_2019-2023_Stratejik_Plan.pdf
- Alan, H., Yılmaz, S. D., Filiz, E. vd. (2016). Domestic Violence Awareness and Prevention among Married Women in Central Anatolia, *Journal of Family Violence*, 31(6), 711-719.
- Altınay, A. G., Arat, Y. (2007). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, İstanbul: Punto Baskı.

- Altıntop, Ö., Adana, F. (2019). Yeni Evli Çiftlerin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 268-276.
- Antonis, T. (2020). Cognitive Psychology: Investigation of Inter-Personal Relationships with Self-Awareness, *American Journal of Surgery and Clinical Case Reports*, 2(4), 1-7.
- Aristoteles. (2014). *Politika*, M. Tunçay (Çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Asay, S. M. (2011). Awareness of Domestic Violence within The Evangelical Community: Romania and Moldova, *Journal of Family Violence*, 26(2), 131-138.
- Aşkın, E. Ö., Aşkın, U. (2017). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Yoksulluk İlişkisi: Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlar Üzerine Bir Araştırma, *Kapadokya Akademik Bakış*, 1(2), 16-37.
- Avrupa Komisyonu. (2021). 2021 Dünya Kadınlar Günü: COVID-19 Salgını, Cinsiyet Eşitliği Konusunda Yaşanan Sıkıntıların Artmasına Neden Oldu? https://ec.europa.eu/cyprus/news/20210305_1_tr
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-Efficacy, V. S. Ramachandran (Ed.), in *Encyclopedia of Human Behavior* (71-81), New York: Acad.
- Barati, Z., Abu Samah, B., Ahmad, N. vd. (2013). Self-Efficacy and Citizen Participation in Neighborhood Council in Iran, *Journal of Community Psychology*, 41(8), 911-919.
- Baudrillard, J. (1991). *Sessiz Yiğınların Gölgesinde ya da Toplumsalın Sonu*, O. Adanır (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. vd. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelik, H., Onat Kocabıyık, O. (2018). Philadelphia Farkındalık Ölçeği (PFÖ)'nin Türkçe Formunun Psikometrik Özellikleri, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 48(48), 128-144.
- Çetin, E., Dil, K., Arslan, H. vd. (2019). Aktif Yurttaşlık ile Dindarlık Durumu Arasındaki İlişkinin Sosyolojik Açından İncelenmesi, *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 172-184.
- Deleş, B., Kaytez, N. (2021). Çocuk Gelişimci Adaylarının Aile İçi Şiddet ve Çocuk Haklarına İlişkin Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(26), 325-347.
- Doğanay, A. (2012). A Curriculum Framework for Active Democratic Citizenship Education, M. Print ve D. Lange (Ed.), (in) *Schools, Curriculum and Civic Education for Building Democratic Citizens* (19-39), Sense Publishers, Rotterdam.
- Dünya Sağlık Örgütü (2002). World Report on Violence and Health. Violence: a Public Health Priority, Genova: World Health Organization.
- Ernst, A. A., Houry, D., Weiss, S. J. vd. (2000). Domestic Violence Awareness in A Medical School Class: 2-Year Follow-Up, *Southern Medical Journal*, 93(8), 772-776.
- Etzioni, A. (1968). *The Active Society*, New York: The Free Press.
- Finnbogadottir, H., Dykes, A. K. (2012). Midwives' Awareness and Experiences Regarding Domestic Violence among Pregnant Women in Southern Sweden, *Midwifery*, 28(2), 181-189.

Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü

- Flood, M. (2009). Frequently Asked Questions about Pro-Feminist Men and Pro-Feminist Men's Politics. <https://xyonline.net/content/frequently-asked-questions-about-pro-feminist-men-and-pro-feminist-mens-politics>
- Gencil Bek, M. (2011). Ataerkillik, Piyasa ve Mesleki Değerler: Medyada Aile İçi Şiddetin Temsili ve Üretim Pratikleri, S. Sancar (Ed.), *Bir Arpa Boyu* içinde, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Hengartner, M. P. (2018). Raising Awareness for The Replication Crisis in Clinical Psychology by Focusing on Inconsistencies, (in) *Psychotherapy Research: How Much Can We Rely on Published Findings from Efficacy Trials?* *Frontiers in Psychology*, 9, 256.
- Hisli Şahin, N., Yeniçeri, Z. (2015). “Farkındalık” Üzerine Üç Araç: Psikolojik Farkındalık, Bütünleyici Kendilik Farkındalığı ve Toronto Bilgece Farkındalık Ölçekleri, *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(76), 48-64.
- Hoskins, B. L., Mascherini, M. (2009). Measuring Active Citizenship through the Development of a Composite Indicator, *Social Indicators Research*, 90(3), 459-488.
- Hoskins, B., Jesinghaus, J., Mascherini, M. vd. (2006). Measuring Active Citizenship in Europe-EUR REPORT 22530. Joint Research Centre of the European Commission.
- İbiloğlu, A. O. (2012). Aile İçi Şiddet, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 204-222.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2016). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji*, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kennedy, K. J. (2007). Student Constructions of ‘Active Citizenship’: What Does Participation Mean to Students?, *British Journal of Educational Studies*, 55(3), 304-324.
- Maitland, D. W., Kanter, J. W., Manbeck, K. E. vd. (2017). Relationship Science Informed Clinically Relevant Behaviors in Functional Analytic Psychotherapy: The Awareness, Courage, and Love Model, *Journal of Contextual Behavioral Science*, 6(4), 347-359.
- Manganelli, S., Lucidi, F. ve Alivernini, F. (2015). Italian Adolescents' Civic Engagement and Open Classroom Climate: The Mediating Role of Self-Efficacy, *Journal of Applied Developmental Psychology*, 41, 8-18.
- Marshall, T. H., Bottomore, T. B. (2005). *Yurttaşlık ve Toplumsal Sınıflar*, A. Kaya (Çev.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- McMullin, S., Nason-Clark, N., Fisher-Townsend, B. vd. (2015). When Violence Hits the Religious Home: Raising Awareness about Domestic Violence in Seminaries and amongst Religious Leaders, *Journal of Pastoral Care & Counseling*, 69(2), 113-124.
- Mullender, A. (1996). *Rethinking Domestic Violence, the Social Work and Probation Response*, New York: Routledge.
- Ohmer, M. L. (2007). Citizen Participation in Neighborhood Organizations and its Relationship to Volunteers' Self and Collective Efficacy and Sense of Community, *Social Work Research*, 31(2), 109-120.
- Öztürk, A. B. (2020). *Bebekten Katile Erkeklik: Kadına Şiddet Uygulayan Erkekler*, Ankara: Nika Yayınevi.
- Öztürk, A., Özsel, D. (2020). *Yurttaşlık ve Demokrasi*, Ankara: Nika Yayınevi.

- Özyürek, A., Kurnaz, F. B. (2019). Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği: Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması, *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 227-250.
- Pallant, J. (2015). *SPSS Kullanma Kılavuzu*, S. Balcı ve B. Ahi (Çev.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Peterson, A., Knowles, C. (2009). Active Citizenship: A Preliminary Study into Student Teacher Understandings, *Educational Research*, 51(1), 39-59.
- Platon (2020). *Devlet*, S. Eyüpoğlu ve M. A. Cimcoz (Çev.), İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sherman, L. W. (2018). Policing Domestic Violence 1967–2017, *Criminology & Public Policy*, 17(2), 453-465.
- Stover, C. S. (2005). Domestic Violence Research: What Have We Learned and Where Do We Go from Here?, *Journal of Interpersonal Violence*, 20(4), 448-454.
- Taş, T. (2018). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Farkındalık Yaratmayı Amaçlayan Fotoğraflardaki Görsel Şiddet, *Fe Dergi*, 10(2), 12-24.
- TÜSİAD (2021). Salgın Sürecinde Çalışma Hayatı ve Ev İçi Şiddet Raporu. <https://tusiad.org/tr/basin-bultenleri/item/10737-salgin-sureci-nde-calisma-hayati-ve-ev-i-ci-si-ddet-raporu-tanitim-toplantisi-yapildi>
- Uyaroğlu, A. K., Lok, N. ve Lok, S. (2021). Evaluation of a Sports Center Registered to Individuals of Domestic Violence Awareness, *Science, Movement and Health*, 21(1), 10-14.
- Vecchione, M., Caprara, G. V. (2009). Personality Determinants of Political Participation: The Contribution of Traits and Self-Efficacy Beliefs, *Personality and Individual Differences*, 46(4), 487-492.
- Weber, P. S., Weber, J. E., Sleeper, B. R. vd. (2004). Self-Efficacy toward Service, Civic Participation and the Business Student: Scale Development and Validation, *Journal of Business Ethics*, 49(4), 359-369.
- Yazıcı, S., Arslan, H., Çetin, E. vd. (2017). Aktif Yurttaşlık Ölçme Aracının Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma, *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(12), 251-272.
- Yeşilyaprak, B. (1993). Kişilik Gelişiminde Ailesel Faktörlerin Etkisine İlişkin Bir Araştırma, *Aile ve Toplum Dergisi*, 1(3), 1-16.
- Yeung, P., Passmore, A. ve Packer, T. (2012). Examining Citizenship Participation in Young Australian Adults: A Structural Equation Analysis, *Journal of Youth Studies*, 15(1), 73-98.
- Yılmaz, E., Doğan, R. A. (2021). Covid-19 Pandemisi Nedeniyle Yaşanılan Toplumsal İzolasyonun Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Etkisi, *Unika Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 39-48.
- Zara Page, A., İnce, M. (2008). Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.

**Üniversite Öğrencilerinin Aile İçi Şiddet Farkındalığının Açıklanmasında Aktif
Yurttaşlık Öz-Yeterlik Algısı ve Çeşitli Demografik Değişkenlerin Rolü**
